

RO

RO

RO

COMISIA COMUNITĂȚILOR EUROPENE

Bruxelles, 20.11.2008
COM(2008) 763 final

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CĂTRE
CONSILIU**

UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI REGIUNEA ARCTICĂ

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CĂTRE CONSILIU

UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI REGIUNEA ARCTICĂ

1. INTRODUCERE

Uniunea Europeană este legată inextricabil de regiunea arctică¹ (denumită în continuare Arctica) printr-o combinație unică de istorie, geografie, economie și realizări științifice. Trei state membre – Danemarca (Groenlanda), Finlanda și Suedia – au teritorii care se află în Arctica. Alte două state arctice, Islanda și Norvegia, sunt membre ale Spațiului Economic European². Canada, Rusia și Statele Unite sunt parteneri strategici ai UE. Zonele europene din Arctica constituie teme prioritare ale politicii privind Dimensiunea Nordică³. Oceanul Arctic cuprinde, pe lângă zonele aflate sub jurisdicție națională, unele părți care țin de apele internaționale și de fundul mării, gestionat de Autoritatea internațională pentru fundul mărilor și oceanelor.

Vastele spații maritime și terestre din regiunea arctică constituie componente vitale și vulnerabile ale mediului și ale sistemului climatic ale Terrei. Temperatura aerului în Arctica a crescut de două ori mai mult decât media globală⁴. Zona acoperită de gheață marină, de zăpadă și de permafrost este într-o descreștere rapidă, ceea ce declanșează mecanisme de reacție care accelerează încălzirea globală. Topirea accelerată a calotei glaciare a Groenlandei ar duce la creșterea rapidă și semnificativă a nivelului mării.

În ciuda condițiilor aspre, topirea gheții și noile tehnologii vor permite treptat accesul la resursele biologice și nebiologice ale Arcticii, precum și la noi rute de navigație. Cu toate că rămâne una dintre cele mai nepoluate zone ale Terrei, Arctica va fi tot mai mult expusă riscului reprezentat de efectele combinate ale schimbărilor climatice și ale intensificării activității umane.

Politicile UE în domenii precum mediul, schimbările climatice, energia, cercetarea, transporturile și pescuitul au un impact direct asupra Arcticii. Recunoașterea unicității fiecărei regiuni maritime și a nevoii acesteia de a beneficia de o atenție distinctă cu privire la utilizarea echilibrată și durabilă a resurselor sale constituie o premisă fundamentală a politicii maritime integrate a UE.

Având în vedere rolul schimbărilor climatice de „multiplicator al amenințărilor”, Comisia și Înalțul Reprezentant pentru politica externă și de securitate comună au evidențiat faptul că

¹ Noțiunea de „regiune arctică” utilizată în prezenta comunicare desemnează zona din jurul Polului Nord situată la nord de Cercul Arctic, care cuprinde Oceanul Arctic și teritoriile celor opt state arctice: Canada, Danemarca (inclusiv Groenlanda), Finlanda, Islanda, Norvegia, Rusia, Suedia și Statele Unite.

² Dispozițiile Acordului SEE garantează participarea deplină a țărilor SEE/AELS la piața internă și, în această privință, permit cooperarea în domenii precum mediul, cercetarea, turismul și protecția civilă, care au toate o mare importanță pentru Arctica.

³ Dimensiunea Nordică este o politică comună între patru parteneri - Uniunea Europeană, Islanda, Norvegia și Rusia, și promovează stabilitatea, prosperitatea și dezvoltarea durabilă.

⁴ Constatarea Consiliului Arctic (2005), confirmată de măsurătorile ulterioare.

schimbările de mediu afectează dinamica geostrategică a Arcticii, cu eventuale consecințe în ceea ce privește stabilitatea internațională și interesele europene în materie de securitate, ceea ce face necesară elaborarea unei politici UE privind Arctica⁵. În ansamblu, provocările și oportunitățile pe care le prezintă Arctica vor avea repercusiuni importante asupra vieții cetățenilor europeni generații de acum încolo. Este imperativ ca Uniunea Europeană să răspundă acestor provocări și oportunități într-un mod coordonat și sistematic, în cooperare cu statele, teritoriile și alte părți interesate din Arctica. Prezenta comunicare expune interesele UE și propuneri de acțiune pentru statele membre și instituțiile UE legate de trei obiective principale ale politicii:

- protejarea și conservarea Arcticii de comun acord cu populația sa;
- promovarea utilizării durabile a resurselor;
- contribuția la o mai bună reglementare multilaterală a Arcticii.

2. PROTEJAREA ȘI CONSERVAREA ARCTICII DE COMUN ACORD CU POPULAȚIA SA

2.1. Mediu și schimbări climatice

Activitățile desfășurate în statele membre ale UE, ca și în majoritatea celorlalte țări, au un impact de mediu asupra Arcticii. Pentru a aborda cauzele profunde ale schimbărilor pe care le traversează Arctica este nevoie de un răspuns global. Impactul schimbărilor climatice reprezintă o provocare de o importanță vitală pentru regiune, atât în prezent, cât și în viitor. UE se află în avangarda eforturilor de combatere a schimbărilor climatice și de promovare a dezvoltării durabile. Statele membre ale UE și Comunitatea Europeană sunt părți la majoritatea acordurilor multilaterale în domeniul mediului care au o importanță crucială pentru Arctica. Industriile europene se află pe poziții fruntașe în ceea ce privește dezvoltarea de tehnologii care să permită desfășurarea de operațiuni viabile și sigure în condiții dificile, în zonele continentale terestre, de coastă sau în larg.

Cu toate că mediul arctic este extrem de vulnerabil, slaba densitate a populației și a infrastructurii fac extrem de dificilă gestionarea răspunsului în situații de urgență.

Obiectivele politicii

Principalul obiectiv trebuie să fie acela de a preveni și a atenua impactul negativ al schimbărilor climatice, precum și de sprijini adaptarea la schimbările inevitabile. Acțiunile de prevenire și atenuare ar trebui să vizeze, de asemenea, și alte procese globale și transfrontaliere cu un impact negativ asupra Arcticii, precum transportul poluanților pe distanțe mari. Acestea ar trebuiacompaniate de dezvoltarea unei gestionări holistice, bazate pe ecosistem, a activităților umane și de măsuri care să garanteze gestionarea acestora într-un mod durabil și integrând considerațiile de mediu la toate nivelurile. Este necesară o mai bună gestionare a răspunsului în situații de urgență.

Propuneri de acțiune:

⁵ Schimbările climatice și securitatea internațională, document comun de politică din 14 martie 2008, destinat Consiliului European.

- evaluarea eficacității politicilor UE și a acordurilor multilaterale în domeniul mediului în a răspunde provocărilor de mediu din Arctica;
- intensificarea eforturilor internaționale de atenuare a schimbărilor climatice și de identificare a zonelor în care se impune acordarea de sprijin pentru adaptarea la efectele schimbărilor climatice, inclusiv prin gestionarea adaptativă a biodiversității;
- promovarea unui dialog permanent cu ONG-urile privind starea mediului în regiunea arctică;
- coordonarea eforturilor sale cu cele ale statelor, teritoriilor și ale altor părți interesate din Arctica pentru promovarea unor standarde de mediu ridicate; să favorizeze o gestionare a resurselor marine bazată pe ecosistem în Oceanul Arctic prin împărtășirea experienței UE cu statele arctice;
- în cazul în care strategiile și proiectele UE afectează Arctica, luarea în considerare a impactului de mediu al acestora înainte de a adopta deciziile corespunzătoare; promovarea utilizării evaluărilor de impact pentru proiectele, planurile și programele care afectează mediul arctic, inclusiv a evaluărilor strategice de mediu, și împărtășirea experienței sale cu statele arctice;
- sprijinirea acțiunilor de control și monitorizare a substanțelor chimice în Arctica; intensificarea eforturilor de reducere a poluării Arcticii de către poluanții organici persistenti, metalele grele și alți contaminanți, inclusiv a poluării de origine terestră; sprijinirea în continuare a distrugerii stocurilor de substanțe chimice periculoase și reducerea riscului de emisie radioactivă în Arctica;
- continuarea cooperării cu privire la prevenirea, pregătirea capacității de răspuns și răspunsul efectiv în caz de dezastre. Centrul de monitorizare și informare al Comisiei poate contribui la consolidarea capacității UE de răspuns la dezastre în Arctica. Comisia va susține încheierea unui acord privind prevenirea situațiilor de urgență și măsurile de răspuns în cadrul Consiliului Euroarctic al Mării Barents (BEAC)⁶;
- consolidarea cooperării privind economiile de energie primară, eficiența energetică și utilizarea surselor regenerabile de energie în Arctica;
- contribuția la evaluarea impactului asupra mamiferelor marine a creșterii zgomotului acustic generat de activitățile umane.

2.2. Sprijin pentru populațiile indigene și populația locală

Aproximativ o treime din cele patru milioane de oameni care locuiesc în Arctica sunt indigeni. Aceștia sunt extrem de vulnerabili la presiunile crescânde ale schimbărilor climatice și ale globalizării.

Obiectivele politicii

⁶ For dedicat cooperării interguvernamentale în regiunea Mării Barents.

Conform legislației comunitare⁷, populațiile arctice indigene din UE sunt protejate de dispoziții speciale. Un principiu cheie al Declarației comune privind politica UE de dezvoltare⁸ îl reprezintă participarea deplină și consimțământul în cunoștință de cauză al populațiilor indigene. Politica regională și programele transfrontaliere ale UE prezintă, de asemenea, beneficii pentru populațiile indigene, ale căror organizații participă în cadrul Dimensiunii Nordice. Drepturile populațiilor indigene constituie o prioritate tematică a Inițiativei Europene pentru Democrație și Drepturile Omului.

Vânătoarea mamiferelor marine a reprezentat un mijloc de subsistență vital pentru populațiile arctice din vremuri preistorice, iar dreptul acestora de a-și conserva modul de viață tradițional este recunoscut în mod clar. Cu toate acestea, activitățile umane moderne au pus în pericol unele dintre aceste specii și UE este tot mai preocupată de bunăstarea animalelor. Politicile UE ar trebui să țină seama în continuare de toți factorii implicați, cultivând un dialog deschis cu comunitățile în cauză.

Propuneri de acțiune:

- implicarea populațiilor indigene din Arctica într-un dialog constant;
- oferirea de posibilități de dezvoltare autonomă și de protecție a stilului de viață al acestora;
- sprijinirea în special a organizațiilor și activităților populației saami și a altor populații din zona europeană a Arcticii, printre altele prin programe regionale și transfrontaliere; promovarea know-how-ului populațiilor nord-europene privind creșterea renilor;
- continuarea eforturilor de asigurare a protecției eficiente a balenelor, în special în cadrul Comisiei internaționale pentru vânătoarea de balene (IWC), inclusiv în Arctica; sprijinirea propunerilor de gestionare a vânătorii de balene de către populațiile indigene în scopul asigurării subsistenței, în măsura în care acest lucru nu compromite acțiunile de conservare a acestora, vânătoarea este reglementată în mod corespunzător, iar capturile răspund unor nevoi de subsistență documentate și recunoscute.
- angajarea în dialog cu comunitățile indigene și cu alte comunități locale implicate în mod tradițional în vânătoarea de foci;
- Comunitatea are în vedere în prezent interzicerea comercializării, importului, tranzitului și exportului de produse derivate din focă. Totuși, acest lucru n-ar trebui să afecteze negativ interesele economice și sociale fundamentale ale comunităților indigene care practică în mod tradițional vânătoarea de foci. În temeiul propunerii de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind comerțul cu produse derivate din focă⁹, nu fac obiectul interdicției produsele derivate din focă obținute în urma vânătorilor practicate în mod tradițional de comunitățile inuite și care contribuie la subsistența acestora. Propunerea prevede, de asemenea, autorizarea comerțului atunci când sunt îndeplinite anumite cerințe privind modul și metoda prin care sunt ucise și jupuite focile. Dialogul Comisiei cu comunitățile indigene implicate va avea drept obiectiv facilitarea aplicării concrete a acestor dispoziții.

⁷ Protocolul 3 la Acordul de aderare al Suediei și Finlandei.

⁸ Adoptată de Consiliu, Parlament și Comisie în 2005.

⁹ COM(2008) 469, 23.7.2008.

2.3. Cercetare, monitorizare și evaluări

Acțiunile întreprinse ar trebui să se bazeze pe evaluări care fac apel la o cunoaștere și înțelegere cât mai temeinică a proceselor care afectează Arctica. Consiliul Arctic¹⁰ desfășoară ample programe de cercetare și publică evaluări influente.

Statele membre UE și Comunitatea Europeană finanțează cu sume importante cercetarea în Arctica¹¹. Al șaptelea Program-cadru comunitar aflat în derulare vizează noi proiecte și întreprinderi internaționale mari, active în domeniul cercetării arctice. Consiliul Polar European urmărește să armonizeze proiectele de cercetare polară europeană și să asigure un impact cât mai mare al acestora. Agenția Europeană de Mediu a efectuat o serie de evaluări, pe baza activității Consiliului Arctic.

Cu toate acestea, cercetarea arctică beneficiază într-o măsură insuficientă de monitorizare pe termen lung, coordonare și disponibilitate a datelor.

Obiectivele politicii

Comunitatea Europeană ar trebui să considere în continuare Arctica drept o zonă prioritară pentru cercetare, în vederea completării lacunelor de cunoaștere și al evaluării viitorului impactul antropogenic, în special în domeniul schimbărilor climatice. În plus, Comunitatea ar trebui să consolideze cooperarea internațională și interoperabilitatea și să contribuie la elaborarea unor măsuri concrete de prevenire, atenuare și adaptare.

Propuneri de acțiune:

- elaborarea de noi programe de cercetare privind creșterea nivelului mării, topirea stratului de gheață marină și permafrost, precum și privind reacțiile conexe care antrenează încălzirea accelerată a atmosferei și au și alte efecte antropogenice asupra ecosistemelor din Arctica;
- evaluarea stării și evoluției mediului arctic pentru a putea contribui la elaborarea unor politici UE adecvate;
- crearea de noi infrastructuri de cercetare și consolidarea capacităților de monitorizare și control; contribuția la finalizarea proiectului de spărgător de gheață în scopul cercetării Aurora Borealis;
- coordonarea eforturilor în diferite domenii de cercetare de interes pentru Arctica, precum mediul, transporturile, sănătatea și energia, precum și să dezvolte tehnologii în Arctica;

¹⁰ Consiliul Arctic este un for interguvernamental care promovează cooperarea între statele arctice, cu implicarea comunităților indigene.

¹¹ Programele-cadru comunitare anterioare (PC5 și PC6) au asigurat finanțare pentru peste 50 de proiecte de cercetare legate de zona polară. Printre acestea se numără DAMOCLES, cea mai importantă contribuție la Anul polar internațional. În cadrul PC6, bugetul destinat proiectelor legate de Arctica s-a ridicat la 86 milioane de euro.

- asigurarea continuității măsurătorilor spațiale prin intermediul GMES¹²; sprijinirea efectuării de măsurători pe termen lung și comunicarea datelor maritime prin intermediul Rețelei europene de observare și date privind mediul marin; contribuția la înființarea componentei arctice a rețelei mondiale de sisteme de observare a Pământului;
- promovarea intensificării schimbului internațional de informații privind proiectele de cercetare și facilitarea coordonării programelor naționale; în acest fel, UE ar trebui să contribuie la instituirea rețelei de observare pe termen lung a Arcticii;
- asigurarea accesului liber la informațiile obținute în cadrul proiectelor de monitorizare și cercetare a Arcticii pe principiul sistemului comun de informații privind mediul; facilitarea și sprijinirea comunicării cu publicul larg.

3. PROMOVAREA UTILIZĂRII DURABILE A RESURSELOR

3.1. Hidrocarburi

Arctica dispune de rezerve importante, neexploatate, de hidrocarburi¹³. Resursele cunoscute de hidrocarburi din apele internaționale ale Oceanului Arctic sunt situate în interiorul zonei economice exclusive a statelor arctice. Resursele arctice ar putea contribui la consolidarea securității aprovizionării UE cu energie și materii prime în general¹⁴. Cu toate acestea, exploatarea va fi lentă, deoarece ridică probleme importante și presupune costuri considerabile ca urmare a condițiilor aspre și a numeroaselor riscuri de mediu.

Obiectivele politicii

Exploatarea resurselor de hidrocarburi ale Arcticii ar trebui sprijinită în condițiile respectării depline a unor standarde stricte de mediu, ținând cont de vulnerabilitatea deosebită a Arcticii. Ar trebui menținut avansul UE în ceea ce privește tehnologiile de exploatare durabilă a resurselor în condiții polare.

Propuneri de acțiune:

- depunerea de eforturi pentru consolidarea bazelor cooperării pe termen lung, în special cu Norvegia și Federația Rusă, facilitând explorarea, extracția și transportul durabil și ecologic al resurselor de hidrocarburi ale Arcticii; ca și în alte domenii, principiile directe vor fi asigurarea unor condiții echitabile și accesul reciproc pe piață;

¹² GMES (*Global Monitoring for Environment and Security* – Monitorizare globală pentru mediu și securitate) este o inițiativă a UE menită să asigure servicii de informare viabile și complet fiabile, pe baza capacităților de observare a Terrei.

¹³ A se vedea Wood Mackenzie și Fugro Robertson: “Future of the Arctic, A new dawn for exploration“ (Viitorul Arcticii, o nouă eră a explorării) și evaluările US Geological Survey. Este important să se țină seama de faptul că estimările se bazează pe studii; pentru mai multă exactitate, este necesară o cercetare suplimentară amănunțită.

¹⁴ La 4 noiembrie 2008, Comisia a adoptat o comunicare privind „Inițiativa privind materiile prime – satisfacerea necesităților noastre esențiale pentru asigurarea creșterii economice și a ocupării forței de muncă în Europa”[COM(2008)699]

- încurajarea respectării celor mai stricte standarde de mediu; solicitarea cu insistență a introducerii unor standarde internaționale obligatorii, bazate printre altele pe orientările Consiliului Arctic și pe convențiile internaționale relevante;
- promovarea de noi proiecte de cercetare și dezvoltare în domeniul tehnologiilor și infrastructurilor maritime; valorificarea experienței acumulate de industria europeană în materie de exploatare a petrolului și gazului pe platforme maritime; facilitarea de noi proiecte de cercetare și inovare care să reflecte deplasarea accentului către climate din ce în ce mai aspre și ape din ce în ce mai adânci;
- încurajarea apariției clusterelor maritime, în cadrul cărora universitățile și centrele de cercetare să poată pune la dispoziție personal calificat și facilități de cercetare societăților de mici dimensiuni. Inovațiile vor fi, în mare parte, inițiate de întreprinderile mici și mijlocii din clusterelor regionale;
- analizarea posibilităților de aprobare a orientărilor Consiliului Arctic privind exploatarea petrolului și a gazului.

3.2. Pescuit

Singurele zone de pescuit importante din Arctica se află în prezent în Marea Barents și în partea de est și sud a Mării Norvegiei. Cu toate acestea, schimbările climatice ar putea conduce la o creștere a productivității în cazul anumitor resurse halieutice și la modificări în ceea ce privește distribuția spațială a altora. Este posibil ca noi zone să devină atractive pentru pescuit, ca urmare a faptului că accesul la acestea este facilitat de reducerea stratului de gheață marină. Există zone în marea liberă a Arcticii care nu cad încă sub incidența unui regim internațional de conservare și gestionare. Acest lucru ar putea avea drept consecință desfășurarea de activități de pescuit nereglementate.

UE se numără printre cei mai importanți consumatori de pești proveniți din Arctica, însă doar o mică parte dintre aceștia sunt capturați de vasele comunitare. Comunitatea Europeană este membră a Comisiei pentru pescuitul în Atlanticul de Nord-Est (NEAFC) și cooperează pe deplin cu statele care își exercită suveranitatea sau jurisdicția în apele Arcticii, cu scopul nu numai de a asigura oportunități de pescuit, dar și de a garanta conservarea pe termen lung și utilizarea optimă a resurselor halieutice.

Obiectivele politicii

Principalul obiectiv al UE este de a asigura exploatarea durabilă a resurselor halieutice ale Arcticii, respectând totodată drepturile comunităților locale din zonele de coastă.

Propuneri de acțiune:

- stabilirea unui cadru de reglementare pentru partea din marea liberă a Arcticii care nu cade încă sub incidența unui regim internațional de conservare și gestionare înainte de apariția unor noi posibilități de pescuit. Această măsură va preveni apariția de zone de pescuit în condițiile unui vid normativ și va asigura gestionarea echitabilă și transparentă a pescuitului, în conformitate cu Codul internațional de conduită privind pescuitul responsabil. În principiu, este preferabil să se prelungească mandatul organizațiilor de gestionare existente (precum NEAFC) în loc să se creeze altele noi. Până la instituirea unui

regim de conservare și gestionare pentru zonele care nu fac obiectul unui astfel de regim, nu ar trebui să fie permisă apariția unor noi zone de pescuit.

3.3. Transporturi

Statele membre UE au cea mai mare flotă comercială din lume, iar multe dintre vasele respective străbat rutele transoceanice. Topirea stratului de gheață marină permite tot mai mult navigarea pe rute care traversează apele arctice. Acest lucru ar putea avea drept efect scurtarea considerabilă a duratei călătoriilor dintre Europa și Pacific, ar putea economisi energie, reduce emisiile, promova schimburile comerciale și decongestiona principalele rute de navigație transcontinentale. Persistă însă obstacole serioase, precum prezența ghețurilor plutitoare, lipsa de infrastructuri, riscurile de mediu și incertitudinile legate de viitoarele practici comerciale. Prin urmare, dezvoltarea navigației comerciale în Arctica va cere timp și efort.

Obiectivele politicii

Este în interesul UE să examineze și să îmbunătățească condițiile de introducere progresivă a navigației comerciale în Arctica, promovând totodată standarde de siguranță și de mediu mai stricte și evitând consecințele negative.

De asemenea, statele membre și Comunitatea ar trebui să apere principiul libertății de navigație și dreptul de trecere inofensivă pe rutele și în zonele nou deschise.

Propuneri de acțiune:

- promovarea aplicării depline a obligațiilor existente legate de normele de navigație, de siguranța maritimă, de sistemul de rute și de standardele de mediu în Arctica, în special cele prevăzute de Organizația Maritimă Internațională (OMI);
- sublinierea necesității de a evita aplicarea unor practici discriminatorii (în special cu privire la taxe, servicii obligatorii, reglementări) de către oricare din statele arctice de coastă față de navele comerciale ale țărilor terțe;
- ameliorarea capacităților de supraveghere maritimă în zonele din nordul extrem. Comisia examinează, împreună cu Agenția Spațială Europeană, posibilitatea realizării unui sistem de sateliți care să orbiteze polul și să poată recepționa semnale de oriunde de pe glob. În cazul reușitei, acest proiect ar permite o mai bună cunoaștere a traficului naval și o mai bună viteză de răspuns în situații de urgență. Sistemul de navigație prin satelit Galileo va juca, de asemenea, un rol important în Arctica în ceea ce privește asigurarea unei navigații, unei supravegheri maritime și unui răspuns în caz de urgență mai bune și mai sigure;
- în limitele normelor aplicabile din dreptul concurenței, să mențină avantajul concurențial al șantierelor navale europene în ceea ce privește dezvoltarea unei tehnologii adaptate condițiilor din Arctica¹⁵. Posibilitatea de a construi vase ecologice, special concepute, inclusiv spărgătoare de gheață, constituie un atu important în viitor;

¹⁵ În domeniul construcțiilor navale, al reparațiilor și transformării navelor, al echipamentelor maritime și al concepției, precum nava unică de tip „Double Acting Ship”, a cărei proră a fost optimizată pentru a

- analizarea posibilității de a sprijini desemnarea anumitor rute de navigație din Arctica drept zone maritime extrem de sensibile în temeiul normele OMI, în cazul în care există o propunere în acest sens din partea statelor arctice de coastă;
- sprijinirea oricăror măsuri suplimentare de consolidare a standardelor de mediu și de siguranță ale OMI aplicabile în apele arctice.

În ceea ce privește transportul terestru și aerian în zonele europene ale Arcticii, obiectivul principal ar trebui să constea în dezvoltarea unor infrastructuri de transport terestre și aeriene care să lege zonele estice de cele vestice. Instituirea unui Parteneriat pentru transporturi și logistică în cadrul Dimensiunii Nordice va contribui suplimentar la stabilirea unor legături terestre mai bune între UE și nord-vestul Rusiei, importante pentru dezvoltarea viitoare a zonei.

3.4. Turism

Turismul arctic, în special turismul pe vase de croazieră, cunoaște o dezvoltare rapidă, însă au existat un număr de accidente care au evidențiat riscurile asociate.

Obiectivele politicii

UE ar trebui să continue să sprijine turismul durabil în Arctica, salutând eforturile depuse pentru a reduce pe cât posibil impactul acestuia asupra mediului. Protecția mediului și beneficiile pe care acesta le-ar aduce comunităților locale din zona de coastă ar trebui să fie preocupările principale.

Propuneri de acțiune:

- sprijinirea îmbunătățirii siguranței vaselor de croazieră, asigurarea unei ghidări mai bune, restricționarea accesului în zonele extrem de vulnerabile;
- încurajarea turismului ecologic, implicând comunitățile locale.

4. CONTRIBUȚIA LA O MAI BUNĂ REGLEMENTARE MULTILATERALĂ A ARCTICII

Nu există un regim specific, reglementat prin tratat, pentru Arctica. Nicio țară și nici un grup de țări nu deține suveranitatea asupra Polului Nord sau asupra Oceanului Arctic care îl înconjoară. Există câteva frontiere maritime în privința cărora statele arctice de coastă nu au convenit asupra delimitării zonelor economice exclusive¹⁶. Cazurile prezentate Comisiei ONU privind limitele platoului continental pot conduce la revendicări care se suprapun¹⁷. În plus,

face față condițiilor de navigație în marea liberă, iar pupa a fost concepută pentru a permite spargerea gheții. Operațiunile de dragare în porturile arctice reprezintă un alt domeniu.

¹⁶ Au fost negociate cinci delimitări bilaterale. Nu au fost încă rezolvate următoarele: Rusia vs. Norvegia în Marea Barents, SUA vs. Rusia în Strâmtoarea Bering și SUA vs. Canada în Marea Beaufort. Canada are un diferent cu Danemarca cu privire la insula Hans. În plus, Norvegia și o serie de țări, inclusiv state membre ale UE, interpretează diferit aplicabilitatea Tratatului de la Svalbard în zona de 200 mile marine din jurul arhipelagului.

¹⁷ În 2001 Rusia a prezentat o revendicare privind o porțiune importantă a Arcticii, inclusiv asupra Polului Nord. Norvegia a formulat la rândul său o revendicare în acest sens; Danemarca și Canada intenționează să formuleze și ele revendicări similare.

există interpretări diferite privind condițiile de trecere a navelor prin anumite zone ale Arcticii, în special cu privire la Pasajul de Nord-Vest¹⁸.

Există deja un amplu cadru juridic internațional care se aplică și Arcticii. Dispozițiile Convenției ONU privind dreptul mării (UNCLOS)¹⁹ constituie referința pentru soluționarea oricăror diferende, inclusiv a celor legate de delimitare. UNCLOS cuprinde, de asemenea, norme privind utilizarea resurselor biologice și nebiologice și protecția mediului. În plus, există numeroase acorduri multilaterale în domeniul mediului care se aplică Arcticii, de foarte multe ori fără să existe o referință explicită la aceasta.

În mai 2008 cinci state din zona de coastă a Oceanului Arctic au adoptat o declarație²⁰ în care își afirmă angajamentul față de cadrul juridic în vigoare și față de soluționarea pașnică a oricăror revendicări care se suprapun. De atunci, câteva dintre aceste state au anunțat măsuri prin care își extind sau își afirmă jurisdicția națională și își întăresc prezența în Arctica.

Consiliul Arctic s-a achitat cu succes de misiunea sa: a pregătit evaluări, a dezvoltat o identitate regională și a stabilit agenda Arcticii. Alături de BEAC și de Consiliul nordic al miniștrilor²¹, este unul dintre participanții la Dimensiunea Nordică.

Parlamentul European a subliniat recent importanța reglementării Arcticii și a îndemnat la elaborarea unei politici de sine-stătătoare a UE față de Arctica, cerând Comisiei să își asume un rol proactiv în regiune²². Dimensiunea parlamentară a cooperării arctice are un rol esențial în sensibilizarea publicului și în stimularea contribuțiilor la politică. Parlamentul European joacă un rol important în această privință.

Banca Europeană de Investiții poate finanța investiții în anumite părți ale regiunii arctice, în limitele mandatului său, în special în sectoarele mediului, transporturilor, energiei și al infrastructurilor pentru cercetare.

Printre principalele probleme legate de reglementarea zonei arctice se numără fragmentarea cadrului juridic, absența unor instrumente eficiente, a unui proces global de stabilire a politicii și curențele legate de participare, punere în aplicare și aria de acoperire geografică.

Obiectivele politicii

- UE ar trebui să depună eforturi pentru a sprijini dezvoltarea suplimentară a unui sistem de reglementare a Arcticii bazat pe cooperare și pe dispozițiile UNCLOS, care să garanteze:
 - securitate și stabilitate;
 - o gestionare strictă a mediului, inclusiv respectarea principiului precauției;
 - utilizarea durabilă a resurselor, precum și accesul liber și echitabil la acestea.

¹⁸ Diferendul privește atât delimitarea apelor interne ale Canadei, unde Statele Unite și Canada pot să reglementeze pe deplin cazurile de trecere ilegală, cât și dreptul Canadei de a adopta și de a asigura aplicarea legislației privind prevenirea poluării cauzate de nave în apele acoperite de gheață.

¹⁹ Toate statele arctice (cu excepția SUA), toate statele membre UE și Comunitatea sunt părți la UNCLOS.

²⁰ Declarația de la Ilulissat, din cadrul Conferinței privind Oceanul Arctic din 28 mai 2008.

²¹ Consiliul nordic al miniștrilor desfășoară o activitate valoroasă de promovare a cooperării arctice.

²² Rezoluția din 9 octombrie 2008 referitoare la reglementarea regiunii arctice.

- Ar trebui promovată aplicarea deplină a obligațiilor deja existente, mai degrabă decât propunerea de noi instrumente juridice. Acest lucru n-ar trebui să împiedice adoptarea de măsuri privind dezvoltarea suplimentară a unora dintre aceste cadre, adaptându-le la noile condiții sau la specificitățile Arcticii.
- UE ar trebui să promoveze un dialog extins și soluții negociate și să nu susțină aranjamente care exclud vreunul dintre statele arctice membre ale UE sau vreuna dintre țările SEE/AELS din Arctica.
- Considerațiile privind Arctica ar trebui integrate în politicile și negocierile mai ample ale UE.

Propuneri de acțiune:

- evaluarea eficacității acordurilor multilaterale relevante pentru Arctica pentru a stabili dacă sunt necesare inițiative sau măsuri suplimentare; urmărirea cu atenție a proceselor de delimitare maritimă și de stabilire a limitelor exterioare ale platourilor continentale pentru a evalua impactul acestora asupra intereselor UE;
- analizarea posibilității de a stabili noi cadre multisectoriale pentru gestionarea integrată a ecosistemelor; acest lucru ar putea include instituirea unei rețele de zone marine protejate, măsuri de navigație și norme care să garanteze exploatarea durabilă a mineralelor;
- contribuția mai pregnantă în cadrul Consiliului Arctic, în conformitate cu rolul și potențialul Comunității. Ca prim pas în acest sens, Comisia își va depune candidatura pentru statutul de observator permanent în cadrul Consiliului Arctic;
- sugerarea purterii de discuții periodice între partenerii Dimensiunii Nordice privind chestiunile legate de Arctica și examinarea posibilității ca proiectele lansate în cadrul Parteneriatului pentru mediu al Dimensiunii Nordice să vizeze o zonă mai vastă din regiunea arctică europeană. Eforturile depuse în materie de eficiență energetică și în cadrul noilor parteneriate ale Dimensiunii Nordice vor avea un rol important pentru cooperarea arctică;
- lansarea unui proces de reflecție privind posibilitatea de a continua dezvoltarea cooperării transfrontaliere privind Arctica și de a elabora programe regionale în vederea consolidării cooperării cu statele arctice;
- examinarea tuturor posibilităților, la nivel internațional, de a promova măsuri de protecție a biodiversității marine în zonele din afara jurisdicțiilor naționale, inclusiv prin încheierea unui acord de punere în aplicare a UNCLOS;
- depunerea de eforturi pentru încheierea cu succes a negocierilor internaționale privind zonele marine protejate din marea liberă;
- purtarea de discuții cu Norvegia și cu Islanda privind maniera în care Directiva-cadru privind strategia pentru mediul marin va fi integrată în cadrul Acordului SEE și, astfel, se va aplica unei părți a Oceanului Arctic;
- includerea chestiunilor legate de Arctica pe agenda viitoarelor reuniuni de dialog la nivel înalt privind afacerile maritime;

- pregătirea unei prezentări generale a tuturor activităților UE relevante legate de Arctica pe site-ul tematic privind afacerile maritime și promovarea dialogului cu părțile interesate privind aceste activități;
- examinarea, împreună cu țările nordice, a posibilității creării unui Centru european de informare privind Arctica;
- stabilirea unor relații mai strânse cu rețelele de educație privind Arctica.

Groenlanda

Ca parte a Danemarcei, Groenlanda este una dintre țările și teritoriile de peste mări (TTM) asociate la Comunitate. Groenlanda beneficiază de o asistență financiară importantă din partea Comunității prin programele anuale de acțiune²³.

Propunere de acțiune:

- întărirea cooperării cu Groenlanda pe probleme legate de Arctica. Ar trebui avute în vedere eforturi suplimentare pentru a transforma UE într-un partener și mai important al Groenlandei în ceea ce privește gestionarea mediului fragil al acesteia și provocările cu care se confruntă populația sa²⁴.

5. CONCLUZIE

Sugestiile conținute în prezenta comunicare sunt menite să constituie un punct de plecare pentru o reflecție mai detaliată. Acest lucru va fi util pentru punerea în aplicare a inițiativelor strategice ale UE, inclusiv a politicii maritime integrate. Prezenta comunicare ar trebui, de asemenea, să favorizeze, ca un prim pas către o politică a Uniunii Europene pentru Arctica, cristalizarea unei abordări structurate și coordonate a chestiunilor legate de Arctica. Aceasta va deschide noi perspective de cooperare cu statele arctice, ajutându-ne pe toți să asigurăm o mai mare stabilitate și să găsim echilibrul adecvat între obiectivul prioritar al conservării mediului Arctic și nevoia utilizării durabile a resurselor.

²³ În perioada 2007-2013, se alocă o asistență financiară de până la 25 de milioane de euro programelor anuale de acțiune în sprijinul sectoarelor educației și formării profesionale. În plus, 15,8 milioane de euro sunt alocate în fiecare an sectorului pescuitului.

²⁴ Având în vedere cartea verde a Comisiei privind relațiile viitoare dintre UE și TTM - COM(2008) 383.